

Krzysztof Bakała

Muzeum Niepodległości w Warszawie
ORCID: 0000-0002-8713-571

Izabela Mościcka

Muzeum Jana Pawła II
i Prymasa Wyszyńskiego
ORCID: 0000-0002-4702-7185

Marian Kratochwil – przypomniany

Wystawa „Marian Kratochwil – Kresy w sercu i na emigracji” jest prezentacją ponad 60 prac artysty ze zbiorów prywatnych senatora Jana Sęka, które nie były jeszcze upublicznione.

Marian Kratochwil to artysta mniej znany szerszemu gronu odbiorców. Choć jego prace – obrazy, rysunki i grafiki – znajdują w największych muzeach, takich jak: Muzeum Narodowe w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Gdańsku, ale również w Bibliotece Jagiellońskiej, nie są zbyt często prezentowane publiczności.

Artysta od 1940 roku aż do śmierci swoje życie związał z Wielką Brytanią, a szczególnie z Londynem, dlatego też, jako malarz emigracyjny w czasach PRL-u nie cieszył się szczególnym uznaniem.

Marian Kratochwil dość wcześnie, bo już po ukończeniu gimnazjum uległ wpływowi i czarowi dzieł Józefa Chełmońskiego. W 1926 roku zaczął pobierać lekcje rysunku we Lwowie u znanego malarza Stanisława Batowskiego. Odkrył wówczas pejzaż i tematykę ludową – jego rysunki wykonywane do 1936 roku w Podkamieniu obrazują kresowy świat Podola i Wołyń. Te niewielkich rozmiarów prace to studia anatomiczne rąk i stóp, a także ludzkich typów ludowych i etnicznych. Przedstawienia starców to ukłon w stronę holenderskich mistrzów doby baroku. Artysta szkicował również

zwierzęta i architekturę miasteczek. Był baczny obserwator kresowego życia, jego rysunki cechuje bardzo dokładnie dopracowana kreska, wręcz akademicka, ale zdarzają się również prace rysowane szybko, ekspresyjnie. W latach 30. XX wieku artysta zaczął malować obrazy – przeważnie pejzaże utrzymane w konwencji prac Jana Stanisławskiego, o stonowanej kolorystyce, oszczędne w detalu.

Kratochwil był wysublimowanym kolorystą, nie interesowało go samo przedstawienie, tylko operowanie plamą barwną. Jego kompozycje są swobodne, dalekie od realizmu. Tworzą samodzielną, silnie przetworzoną wizję rzeczywistości. Tym samym artysta kreuje swoisty, bardzo polski typ malarstwa olejnego. W okresie tym daje się zauważyć silnie rozgraniczenie pomiędzy rysunkami realistycznymi a obrazami opartymi na kolorystyce odważnym, ale nie wulgarnym, wręcz przeciwnie – subtelnym i delikatnym.

Wystawę podzielono tematycznie, biorąc pod uwagę miejsca pobytu artysty. Zaakcentowano więc jego międzywojenne podróże po Kresach oraz okres warszawski. Uwzględniono Szkocję, gdzie przebywał podczas II wojny światowej. Kolejnym miejscem jego zamieszkania był Londyn, w którym pracował do śmierci w 1997 roku. Ważne w twórczości Artysty były też częste podróże do Hiszpanii, a powstałe w ich wyniku prace zostały uhonorowane w postaci nazwania jego imieniem jednej z ulic w Granadzie oraz przyznaniem mu orderu Izabeli Katolickiej.

Należy podkreślić, iż prace pozyskane w depozyt przez Muzeum wymagały żmudnej konserwacji oraz oprawienia ich wraz z odpowiednim *passe-partout*. Tę część prac oraz aranżację plastyczną wystawy wykonała Sylwia Popławska.

Wystawę prezentowano w Muzeum Niepodległości w dniach 21 października–7 grudnia 2022 roku. Wkrótce można ją będzie obejrzeć w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Jest to niecodzienna możliwość zapoznania się z nieznanymi dotąd pracami Artysty.

Krzysztof Bąkała, Izabela Mościcka

Marian Kratochwil, *Szkic Domy w Podkamieniu*, ok. 1930, ołówek, papier, 7,5 x 20,9 cm, niesygn., fot. Anna Kowalska

Marian Kratochwil, *Głowa konia*, ok. 1930, ołówek, papier, 9,1 x 10 cm, niesygn., fot. Anna Kowalska

Marian Kratochwil, *Pilnujący pies na łańcuchu*, ok. 1932, ołówek, papier, 9 x 21,5 cm, niesygn., fot. Anna Kowalska

Marian Kratochwil, *Szkic postaci dzieci i psów, Mila*, 1938, ołówek, papier, 21 x 16,9 cm, niesygn., fot. Anna Kowalska

